

SLOVENSKI NAROD

DREDNISTVO, UPRAVA IN INZERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINIEVA UL 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZDAJA VSEAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA NJUTRA. MESECNA NAROCNINA ZNARA
3 LIRE. NEVARNOCENI ROKOPISI SE NE VRACAJO

Sowjetdurchbruchsversuche bei Witebsk abermals vereitelt

Erfolge unserer Truppen in harten Kämpfen — Feindliche Schiffsbewegungen bei Nettuno und Anzio von schwerer Artillerie wirkungsvoll bekämpft

Aus dem Führerhauptquartier, 13. Febr. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im Süden der Ostfront errangen unsere Divisionen südöstlich Kriwoi Rog, westlich Tscherkassy und östlich Schaschkoff unter Abwehr fortgesetzter feindlicher Entlastungs- und Gegenangriffe in erbitterten Kämpfen weitere Erfolge.

Bei Dubno sind schwere Kämpfe mit beweglichen sowjetischen Kampfgruppen im Gange. Es wurden 16 feindliche Panzer abgeschossen.

Bei Witebsk vereiteln unsere tapferen Grenadiere, von Artillerie und Schlachtfiegern wirkungsvoll unterstützt, auch gestern heftige Durchbruchsversuche der Bolschewisten und verhinderten 49 feindliche Panzer.

In diesen Abwehrkämpfen haben sich das Grenadier-Regiment 529 unter Führung des Eichenlaubträgers Oberstleutnant Kiesling und das Artillerie-Regiment 299 unter Führung des Oberstleutnant Reinkling hervorragend bewährt.

Nördlich Newel sowie zwischen Ilmensee und Finnischen Meerbusen verstärkte der Feind seinen Druck. Während in einigen Abschnitten heftige feindliche Angriffe abgewiesen wurden, verließen an mehreren Stellen eigene Gegenangriffe erfolgreich. Auch im Abschnitt von Narwa sind heftige Kämpfe im Gange.

An den italienischen Fronten scheiterte im Landekopf von Nettuno ein feindlicher

Angriff gegen Aprilia im zusammengefasseten Feuer aller Waffen.

Schwere Artillerie des Heeres, Kampf- und Schlachtfilzzeuge bekämpften bei Tag und Nacht Ansladungen und Schiffsbewegungen des Feindes bei Nettuno und Anzio. Ein feindliches Landungsfahrzeug wurde versenkt, ein großes Betriebsstofflager vernichtet und mehrere Schiffe zum Abbrechen gezwungen.

Marienküstenbatterien beschossen feindliche Schiffssziele im Golf von Gaeta und erzielten Treffer auf einem Kreuzer.

Bei Cassino hielt das erbitterte Ringen auch gestern mit unvermindertem Hestigkeit an. Die seit Wochen in harten Abwehrkämpfen stehenden Panzergrenadiere wiesen dabei starke feindliche Angriffe ab und räumten in erfolgreichem Gegenstoß mehrere Widerstandsnester am Nordrand des Ortes ab.

In diesen Kämpfen zeichnete sich das Grenadier-Regiment 211 unter Führung des Majors Knuth besonders aus.

In der vergangenen Nacht warfen einige feindliche Flugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Schnelle deutsche Kampfflugzeuge führten Störangriffe auf Südostengland und London durch.

Deutsche Schnellboote versenkten bei einem nächtlichen Vorstoß gegen die englische Küste an der Humbermundung ein britisches Bewachungsfahrzeug.

Obkolitev angleških čet v Burmi

Sovražnikove čete pred uničenjem

Tokio, 12. febr. Vojni poročevalci agentice Domej najbolje označujejo položaj sovražnih bojnih sil na burmansko-prednjindijskem območju področju severno od Akyaba, kar trdi, da se nasprotnik že priznava, da umakne dele tamoznjih čet, v kolikor je sploh še mogoče, po morju. Letalske izvidnice so ugotovile, da sovražnik pripravlja takoj na reki Mayu-Naf kaže na obalo Bengalskega zaliva ladje za prevzem čet. Med svojimi napadi je japonsko letalstvo potopilo pet ladji.

Vse poročila z bojišča pravijo, da te bližajo sovražne čete, ki so na področju med reko Mayu in obalo, uničenju. Zaradi tega tukaj dvomijo, ali bo sploh še mogoče odpeljati čete po morju. Razen manjših enot sta bili z japonsko protiofenzivo obklojeni dve sovražnikovi glavni skupini. Sedanje japonske operacije stremljajo torek tudi za tem, da obkoljevalne krogne potegnje vedno očiže, ker nasprotnika tako plagoča uničijo.

Letalstvo uspešno podpira japonske sile na kopnem ter nepristojno posego v boje in onemogoča vsak sovražnikov polkulks proboja. Eden izmed kotov, v katerem je po poročilih z bojišča obklojenih 100 vozil vseh vrst, je okoli 8 km severozapadno od Buthidaunga. Gre za dele 7. angleško-indijske divizije. Druga večja sovražna skupina obsega enote 5. divizije ter je obklojena severozapadno od Maungdawa. Številna sovražnikova prevozna letala, ki so skušala oskrbeti obklojene čete s streličevim in živilim, so bila sestreljena.

Tokio, 12. febr. Ob ugodnem napredovanju operacij japonskih in narodnoindijskih čet na burmansko-prednjindijskem meji je izdal Subhas Čandra Boose kot vrhovni poveljnik dnevnovejne indijske narodne vojske, v katerem jo je opozoril, da je sedaj končno nastopal tako dolgo prizakovani trenutek za pohod za osvoboditev domovine.

K operacijam na Marshallovih otokih

Tokio, 12. febr. Politični urednik agencije Domej smatra, da omembne vredno, da je vrhovni poveljnik ameriške pacifiške mornarice admiral Nimitz ter vrsta vojaških strokovnjakov preusmerila svojo širokoustno govorjenje o operacijah na Marshallovih otokih, in trdi sedaj, da je

Churchillovo dopisovanje s Stalinom o poljskem vprašanju

Zeneva, 12. febr. Diplomatski sodelavec »Exchange Telegraph« meni, da utegne dati podatke o vsebinai Stalinovega odgovora Churchillu v zadevi poljsko-sovjetskega sporja. Dosej se majška uradno poročilo, piše ta sodelavec, lahko domnevamo, da je v Stalinovi poslanici Churchill označen sprejem Curzonove čete z ustrezajočim ali rajširajočim ozemeljskim odskodovanjem. Poljske v zapadni smeri kot »conditio sine qua non«. Vrh tega Stalin v svojem pismu ostro kritizira posamezne člane poljskega begunskega odpora. Ta je še enkrat jasno izjavil, da Sovjetska zveza ni pripravljena pogajati se s poljskim begunskim odborom za ozemlja, ki jih smatra za popolnoma zakonit sestavnim del Sovjetske zveze in o katerih lahko trdi, da jih je svoječasno lord Curzon smatral kot del Sovjetske zveze.

Diplomatski sodelavec »Exchange Telegraph« poroča nadalje, da so se že pričela pogajanja med angleško vlado in poljskim begunskim odborom, vendar pa Angleži o teh razgovorih izjavljajo, da je sedaj končno odvisno od »poljske vlade«, da se poda na novo in pozitivno pot.

Bern, 12. febr. Kakor je bil že včeraj izjavljeno, je angleška vlada prepovedala nadaljnje izhajanje poljskega begunskega lista v Londonu. »Vladomoci Poljske,

List si je nameřil držil napisati naslednjo resmico:

»Za države srednje in vzhodne Evrope bi prisilna priključitev na primitivni sovjetski režim čisto enostavno pomenila izločitev iz Evrope.«

Švicarsko svarilo pred boljeviškimi metodami

Bern, 12. febr. »Basler Nationalzeitung« izraža v uvodniku izrecne pomiske proti boljeviškim stremljenjem. List spominja na gredo aféra sovjetskega poslanstva v Bernu pred 25 leti. Takrat naj bi 15 boljeviškrov, tako piše list, tvorilo revolucionarno središče, ki naj bi pomagalo razplameti revolucionarni požar ne samo v Švici, temveč v vsej Evropi. Spletke teh boljeviškov so nedvomno vplivali tudi na takto splošne stavke v novembru leta 1918. Ta sovjetska delegacija, ki je bila zastran tega takoj izgnana, je Svico prvikrat postavila pred dejstvo perfidne kombinacije med diplomacijo in peto kolono. Deloma z lastnimi agenti, deloma z domačini, je oskrbovala visokopolitične posle tuj telesiles v Švici na razum Švice in proti Švici. Bila je prototip diplomacije, ki zastrupila odnose med državami in onemogoča scherno zaupanje. Povsod so boljeviški počenjali isto igro in jo razvili v svoj lasten sistem.

Darujte za siromake! Žimska moč še vedno sprejema prispevke

Sovjetski poizkusi predora pri Witebsku ponovno preprečeni

Uspehi nemških čet v hudsih bojih — Sovražnikove ladje pri Nettunu in Anziju učinkovito obstreljevane

mestju Nettuna sovražnikov napad proti Aprilju.

Težko topništvo in bojna letala so dan in noč napadala izkrcanja in pokrete ladij sovražnikova pri Nettunu in Anziju. Neka sovražnikova izkrcavalna ladja je bila potopljena. Unčeno je bilo veliko skladišče pogonskega goriva, več ladij pa prisiljena odpluti.

Obalne baterije mornarice so obstreljale sovražnikove ladje cilje v zalivu Gaeta in zadele neko krizko.

Pri Cassino je tudi včeraj trajal ogorenec boj z neznanjeno srditostjo. Oklopni grenadiri, ki so že tedne v budih obrambnih bojih, so odbili močne sovražnikove napade in očistili z uspešnimi protisuskami več odpornih gnezdu na severnem robu kraja.

V teh bojih se je posebno odlikoval 211. grenadirska polk pod poveljstvom majorja Knutha.

V pretekli noči je vrglo nekaj sovražnikovih letal bombne na kraje v zapadni Nemčiji.

Nemška brzi čolni so potopili pri nočnem sunku proti angleški obali ob izlivu Humberja angleško stražno ladjo.

Na italijanskih bojiščih se je v strnjemenu vseh vrst oružja izjalovil na pred-

Samo ena pot

V razvoju svetovno-zgodovinskih dogodkov, ki se odražajo tako na bojiščih kakor na diplomatskem področju, postaja vedno bolj jasno, da se vodi sedanj boj na življeno in smrt samo med dvema taborima: med evropsko celinsko kulturno zajednico in boljeviškim barbarstvom. To dejstvo je poudaril tudi Führer v svojem zadnjem govoru 30. januarja, ko je podprtjal, da danes ne gre več za to, ali bo v Evropi ohranjeno staro ravnotežje sil, temveč je edino vprašanje, kdo bo imel ob koncu te borbe v Evropi glavno besedo, ali evropska družina narodov, ki jo predstavlja njena najmočnejša država, t. j. nemški Reich, ali pa boljeviševci. Zmagati more v sedanjih vojnah ali samo Nemčija, ali pa samo Sovjetska zvezja. Tretjega ni.

To neizpoddite stvarnosti se zavedajo danes vsi evropski narodi. Sicer nimajo civilizirani narod, način ali velik, želi ohraniti svoj obstoj in si zagotoviti svojo bodočnost. Ta težnja po samohranitvi je posebno močna v evropskih narodih, a ona že sama po sebi imperativno nalogi slednemu od njih, da čim prej in čim popolnejše najde pozitiven odnos do edinega branika evropske kulture in civilizacije, do Velike Nemčije, ki je dopresnila že toliko žrtv v borbi proti boljeviškemu uničevanju. Nemčija proži tudi vsem ostalim evropskim narodom roko v pomoč, da se odreši komunistične pogube ter si ohrani svojo narodno in kulturno samobitnost. Ohranitev narodne samobitnosti pa je močno edino le ob ohranitvi evropske civilizacije, kajti s propadom te civilizacije bi postali evropski narodi brez izjeme sužni boljeviškega zmaterializiranega barbarstva. Iz tega spoznanja izvira za vse globoka zavest, da si morejo evropski narodi zagotoviti svojo bodočnost le v tem evropskih skupnosti.

Nihče ne more zanikati raznolikosti evropskih narodov, izvirajočih iz njihovega zgodovinskega kulturnega in političnega razvoja. Ta raznolikost je lahko slabost Evrope, je pa lahko tudi nelzdraper vir njenega moči.

Slabost za njo je le tako dolgo, dokler se njeni narodi ne zavestijo svoje usode povezanosti in se zato pustijo po izvenevropskih silah izigravati drug proti drugemu. Čim pa v njih misleščin in čustvovanju nelzdrisno predre zavest, da so ravnajo navezani drug na drugač in da tvorijo skupnost, ki deli isto usodo, postane njihova raznolikost mogoč vir vedno srečnih moči za njih razvoj in napredok. Vedno bolj se kaže, kako se zavest res predra v vse evropske narode, jih vedno tesneje združuje in jih usmerja na skupno pot v novo Evropo, v Evropo skupnih svobodnih narodov.

Letaške so izrabile ta polžaj za zboljšanje bojne črte in odstranitev nekaj starejših vdorov. Tudi pri Witebsku so boljševiki le malo napadali.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Na področju med Ilmenskim jezerom in Narvo je na nekaterih mestih oživeljeno bojno delo. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi. Načrte sovražnikov na rečišču vzdolj sosednjih občin so vse bolj napadljivi.

Lepo protikomunistično zborovanje dijaške mladine v frančiškanski dvorani

Navdušene ovacije prežidetu generalu Leonu Rupniku

Ljubljana, 13. februarja. Danes dopoldne ob 3/4.10. je bilo v frančiškanski dvorani protikomunistično zborovanje »ljubljanskega dijašja«. Višješolski ljubljanski srednji šoli so do zadnjega mesta napolnili dvorano. Zastor odra je bil okrašen z orlom, slovensko trobojico in z gesлом: »Nova doba naj bo doba reda, mira, pravičnosti in bratstva ljubcsnij!« Zborovanje je otvoril g. Ivan Kukovec s kratekim nagovorom. Sledila je recitacija srednjecola Franceta Pajka, ki je prebral Cankarjevo črtico »Le v veri je moč in zmaga«, v kateri biča naš veliki pisatelj dajejo moralno in se brezkompromisno izjavila za pravico, poštost in odgovornost kakor doma, tako na cesti in prav tako tudi na političnem shodu in v zbornicah.

Nato je nastopil sedmicošolci Mijo Kobal z govorom: »Počitimo zadnje ostanke komunizma iz naših šol!« Opozoril je zbrane med drugim na žalostno delstvo, da je mnogo njihovih tovaršev pljunilo na stavnikovo čast in odšlo morit v hribe. Sedaj ti ljudje v svojstvu komunističnih komandirjev in politikomisarjev počenjajo grozještvo, ki jih zgodovina ne bo mogla nikoli pozabiti. »Mi pa smo tisti, ki jih pogutali v naših časih rečega terora. Dobro se zavetamo dolžnosti, ki jo imamo do svojega naroda. Mladina bo gradila novo bodočnost v novi Evropi. Prisotni so govornik bomo vzklikali in padali so vzklik proti slabim vzgojiteljem slovenskega dijašta. Voditelj zborovanja se je zahvalil mlademu govorniku in je pozval navzoče, da zapoje slovensko narodno vojaško pesem »Regiment po cesti gre«.

Po petju je sledil kratki odmor, nakar je stopil na oder referent za šolsko propagando g. Jože Marin in naznačil v govoru z naslovom »V novo dobo z novo mladino pot mladine v bodočnosti. »Sveti svet se podira«, je dejal med drugim. »Mi to čutimo in vidimo ter se pripravljamo za novi svet. Kdo ga bo gradil? Tisti, ki so gradili starega, prav gotovo ne! Mi nočemo imeti s starim svetom nobenega opravka. Toda vemo tudi za ljudi, ki so starejši, pa so gledali stari svet le od strani, danes pa popoloma razumejo našo borbo in naša podpirajo! Med govorom so padali vzklik proti komunizmu in proti dijaškim izprijencem, ki slednjemu še vedno služijo. Ob

koncu so dijaki ngradišli govornika za res stvarne in smiselnne besede z dolgotrajnim ploskanjem.

Zastopnik predsednika generala Rupnika, sedi propagandnega urada g. dr. Ludvik Puš je nato opravil g. predstavnik, ker se ni mogel osebno udeležiti zborovanja. Dejal je med drugim: »Gospod predstavnik je veste dijaškemu zborovanju pozdravljen z veseljem in mi je naredil, naj vam izročim njegove pozdrave. Pozdravlja vas vse, vas, ki ste sreča naroda in ki ste razumeli vellino časa, ki prihaja!« Sledile so viharne ovacije predstavnemu generalu Rupniku, tako da je bil govornik mnogokrat prekinjen. »Zavedati se moramo, da nam je božja previndost poslala v teh usodnih časih pogumnega in energičnega rešitelja, ki se je zavedel velikega časa, ki stoji pred nami. Ta rešitelj je naš pogumni vojak general Rupnik.« Govornikove besede so vnovič izvrale viharne ovacije g. predstavniku Rupniku.

Poslednji je nastopil kot zastopnik slovenskega domobranstva znani književnik, domobrski poročnik Stanko Kočip. Že sama pojava tega mladega, simpatičnega častnika z visokim odkritim celom je vzbudila med zborovalci navdušenje za tim telesno povezanost med dijaštvom in našo narodno vojsko, slovenskim domobranstvom. »Vi, ki sta zbrani tukaj, je dejal med drugim govornik, »služite narodu s svojim razumom, mi pa s puško. Vi ste trdna notranja fronta svojim tovarishem, ki stojijo na strazi v bunkerjih, vaseh in gozdovih proti največjemu evropskemu sovražniku — komunizmu.« Svoje pozdravne besede je zaključil mladi književnik z misijo na slovenskega voditelja, pogumnega vojaka generala Rupnika, ki je odvrgel v teh usodnih časih vse predstode in se s svojo sveto energijo postavil na čelo slovenskega naroda, da ga pospoli preko težkega in krvavega boja proti komunizmu do končne duhovne in materialne obnove svoje domovine.

Dolgo se niso polegale navdušene ovacije zbrane dijašta predstavniku generalu Leonu Rupniku. Potem so vsi prisotni spontano zapeli himno »Hej Slovenci« in z njo zaključili zborovanje, ki je v isti misli združilo cvet slovenskega mladine ter ga utrdilo v njegovih veri v lepo in boljšo bodočnost slovenskega naroda.

Način našega življenja — Iz naše edenske in nedeljske kronike

Ljubljana, 13. februarja. Naši starci so včasih rekli, da zima in grazačina ne prizanesecata. Kar se zime tipe, okusamo letos resnaco tega starinskega reka. In reči inogramo, da je prav tako. Imeli smo letosno zimo res krásno vreme, zlasti januar je bil takoj topel, da je prvi ročenek že pričela brsteti, pokukal je teleso iz tal, nasmehljale so se vrbne mačice. Se malo, pa bi se bila pričrka prenaglila in lahko bi bila strela nesreča. Tako pa je februar: potisnil živo srebro pod niko, medved je zlezel nazaj v brlog in pričrka sniva svoje zimsko spanje pod tanko snežno odeljo in v jasnih nočeh pod tankim ledovjem.

Sicer pravi kmečki rek: ko svečnika pride, skoraj zima odide. Kmetje so sicer zadovoljni, če je svečnika topla in sončnega vremena, ker so potem čebele v gate in dobrega plemena. Vendar pravi drugi kmečki modrost: kolikor pred svečnico skrjanec žvgrolj, toliko po svečnici molči. Tako je letos.

Danajna nedeljo je godovala Katarina. O njej pravijo: budi Katarina ali kres, če je mrzlo, neti les! In res je bilo treba za njen god zakuriti. Kajti ponori je živo srebro zdržalo na 6 stopanj pod niko, zlasti zjutraj je bil prav rezek mrz, čez dan pa znosno, hladno vreme pod svim nebesnim svodom. Vse kaže, da bo znosni mrz še nekaj časa trajal. Jutri, v ponedeljek, bo godovil sv. Valentín, ki prinese ključe od korenin, vendar bo moral letos svoje odklepanje nekoliko odgoditi.

Na topem in v sveži prirodi

Slova in hladna zimskita nedelja je bila prav posebno dobrodošla našim gledališčem in kinematografov. Povsod je bil dober spored: zlasti sta odrezali obe gledališči, Drama s prijubljeno »Maturo«, Opera pa s prijetnimi domaćinami »Melo i ljam« s čak in z nastopom gospa Janež Baukert-Streltove. Za dopoldne je bilo mnogo sprehačevalcev v Tivoliju in na Rožniku. Tiči stan ima ob lepih in mrzlih dneh zveste obiskovalce, ki skrbe, da kraljati rod ne trije pomanjkanja. Rožnišča pota, ki so sicer med tednom deležna manjšega obiska kakor ga zaznajo, so ob nedeljah zelo razgibanata. Pa tudi druga prijetna sprehačišča so ob nedeljah polna sprehačevalcev. Posebno radi romajo Ljubljanci ob nedeljah na žale in k Sv. Križu, potem pa čez polja v smeri

zdelo se mi je, da me nekdo kliče. Obrnila sem se in se odkrito začudila, ko sem zagledala starega znamca.

»Brat se je vrnil iz zdravilišča. Rad bi te viden. Pojdil je k njemu, ker on v tem mrazi se ne sme na cesto...« Hitro je govoril, da sem ga komaj razumela. Zelo sem bila presenečena. Saj sem se komaj spominjala njegovega brata. Ze tri leta je, odkar se je šel zdraviti v tujino. In se takrat sem ga le nekajkrat videla. Neprkriti sem se čudila. Znanec pa se je skriveno smehljal...

Ze četrtič sem pozvonila. Nihče se ni oglasil. Nekaj me je stisnilo v griu, da mi je slo na jok. Rada bi videla njegaj, ki se me je spomnil, ki je včasih misil name, ko je bil tako daleč oddal, in ki je bil zame le bežen spomin. Vedela sem, da je notri, da me čaka, a ne véd, da stojim pri vrati.

»Gospa, sem polglasno zaklicala. Nič. Zalostno sem se obrnila, a nisem mogla oditi. Stope sem tem s krvatom, pritisnila obraz k ključavnici in ga poklicala.

»Kdo je?«

Naročite se na romane
DOBRE KNJIGE

lepe denarice, da posamezno tudi, kar so izstava dva dobra za kurivo. Orjaški brest, ki je imel zadnja leta in zlasti še ob svoji smrti mnogo občudovalev, ne bo ostal brez naslednikov. Ob izmeni cestni razcep se nekaj večjih dreves, ki so bila v botaničnem vrtu vsejene pred več sto leti, ko je bil za prvega ravnatelja slovenski botanik Hlačnik. Botanični vrt ima sploh nekaj prav redikh in lepih zamislivosti in praporčamo ljubiteljem p. roke, da si jih spomidaš, kdaj ogledajo. V »Jutru« smo o njih že večkrat pisali.

Domov se vračajo...

Mel kmečkimi ljudmi in doljenščinami v notranjih krajih, ki so zadnje meseci morali skrati zavetja v Ljubljani, so opaza zadnje čase zavetja v Ljubljani. Prostora okolična Ljubljane in drugih večjih krajev v doljenščini in notranjski strani se čisti, domobrantske posadke postopno zasedajo večje kraje. Radiostno se vračajo naši ljudje na svoje domove. Bliza se pomlad in kmečki mu človeku je najhujje, če ne more biti pri delu na lastni grudi. Do skrajnih možnosti se bo našim kmečkim ljudem, ki do nadaljnje se takajo v Ljubljani, izpolnila ta strnja zelja.

Na doljenščini stran se promet do Cušperka že precej časa lepo razvija. Vlaki so vedno polni, tudi blagovni promet je urejen in prihaja v Ljubljano zlasti precej lesa. Na Grosupljem je prav živahnje življenje, ker se tja preselil nekaj beguncov iz okoliških krajev, kamor se bodo pa načrtrži v kratkem spet lahko vrnili.

Beračenje

Plemenita akcija za Zimsko pomoč je globoko odjeknila v vsej naši javnosti ter je tudi rodila v vsakem pogledu zavoljive uspehe. Res je tudi nekaj takih, ki se pozivu Zimske pomoči še niso odzvali, toda to je naposlед stvar nujne vesti. Javnost si je o njih že ustvarila svojo sodbo. Nihče ne dvomi, da so bila nabранa sredstva pravilno in koristno uporabljena ter da so naši pri Zimski pomoči podporo vse, ki so je zares potreben. Docela pravilno je bilo dnevi objavljeno, da danes ni treba nikomur več pritiskati na kljuke in berati po ulicah in javnih lokalih.

Eno je gotovo: v dobi organizirane socialne akcije ne sme biti med nami ljudi, ki bi bili prisiljeni javno beračiti. Tega naj se zaveda tudi občinstvo, ki naj ne daje milodarov posameznikom, marvec naj jih napoti na urad Zimske pomoči, kamor naj se stekajo tudi vse prispevki, ker nudi to edino jamstvo, da jih bodo deležni res samo resnično potreben. S tistimi pa, ki zlorabljajo javno dobrodelnost in često doda še celo tudi z drugimi nameni pritiskajo na zvonce po hišah, naj obračuna policija.

Podružnica »Jutra« v Novem mestu

posluje v prostorih trgovine A. Midofer na Glavnem trgu 20. Podružnica sprejema naročnike za »utro« in njegovovo ponedeljško izdajo »Slovenski narod«, za teden »Domovinok« in za mesечно knjižno zbirko »Dobro knjige«.

Zračna zaščita

Večje število hišnih gospodarjev ali stresniške vedeni so vedno in naznajo pomočne za hišno prvo pomoč ob letalskih napadih. Opozorjajo jih zvona, da morajo te prijave napraviti takoj. Prijave sprejema mestni fizičnik v II. nadstropju Mestnega doma.

Ne pod milo nebo, temveč v zaklonišče morate hiteti ob alarmu. Ali imate v zaklonišču alarm? Morate v zaklonišču vedeni v zvezdno vedeni?

3. Misli vedno na to, kako bo tašči izkazovala vlijednost in uslužnost!

4. Ne budi nikdar ljubosumn! To ubija moževje ljubezen do tebe!

5. Ne srdi se niti tedaj, atko ti mož stori kako krivico! Potrebuješ poslušati njegove besede in, ko dokonča, bodi prijazna z njim!

6. Ne govorji preveč! Ne klepetaj sosedom, ki ne opriavlja drugih! Ne laž!

7. Ne podavaj se v roke vražaric in padanic!

8. Bodи štedljiva v gospodinjstvu in čista v kuhištvu!

9. Ne žkorčaj dostojanstva ali bogastva svojega moža! Nikdar pa tudi pred rodbino moža ne omemjan svoje lastne dobre!

10. Ne izbiraj svoje družbe med premladimi ljudimi, četudi si sama še mlađa!

Razstava najnovejših Klemenčičevih del

Pred dnevi je akademski slikar Fran Klemenčič mimogrede postavljal na ogled v izložbo Kovševega salona v prehodu nebotičnika načaj slike, izleti in dobrodelni.

Podobe so nastale v zadnjem poletju in predstavljajo svoji dogmati, izvirovi, resnice in dovršenosti tudi najbolj izbirčne ljubitelje upodabljajoči umetnost ter nikdar zadovoljne, resne kritike. Fran Klemenčič je tudi s temi stvaritvami dokazal, da je v svojem prepričljivem načinu podajanju v živiljenjski dogmati barv resnični mojster.

Razstavljeni so cestni in zadnji razstavljajoči umetniški deli. Nizko število razstavljenih podob ne preseneča v tudi ne moti, saj ljubitelji resnice upodabljajoči umetnost vedo, da Fran Klemenčič nima navade prijetje občinstva in zaradi tega morda vsebinsko plitvih, manj vrednih razstav, temveč se dosledno drži načela, da smoje pred občinstvo samo kakovostna in brezhibna dela. S tem je zadosten vsem: umetnik, umetnosti in umetnost ljubčemu občinstvu, ki po njih seče s tem večjo hvaležnostjo, ker vē, da ne bo razočaran. Njegova najnovejša dela bodo na ogled le nekaj dni in zaslužijo, da si jih vsakdo ogleda.

—vn

Dančenji simfonični koncert Radia Ljubljana

Drevi bo v veliki univerzitetni dvorani V. simfonični koncert radijske postaje v Ljubljani. Tokratni simfonični večer je sestavljen po posebnih zanimivih, ker nosi pečat českega klasičnega simfonika Antonína Dvořáka, češkega štiridesetletnega smrti bomo letos obhajali. Izmed 16 njegovih »Slovenskih plesov«, ki jih je napisal v dveh zbirah, glasbeno izredno zanimivih plesov. Koncert bo vodil D. M. Šijanc, izvajal pa ga bo veliki orkester domače radijske postaje.

Nekaj vstopnic je še na razpolago v knjižarni Glasbene Matice, pole pred pričetkom koncerta pa pri blagajni kina Union. Začetek točno ob 18.

Petrinka

O Matičevi povesti »Petrinkas«, ki je bila odlikovana z letnjo Prešernovo nagrado mesta Ljubljane, sodi esejist Božidar Boršek (»Jutro«, 9. t. m.), da je to »dobra, v plemenitem pomenu beseda ljudska knjiga, katere zdrava miselnost nam je potrebna kakor kruh prav v času, ko se na tolkih straneh čuti moralni razkroj družine...« Povest se dogaja v notranjskih hribih in jo odlikujejo mnogi lepi opisi kmečkega življenja, seg in običajev, tako da je to preberba z užitkom tudi bolj izbirčen in razvajen čitatelj. Pisatelj Ivan Matičev je s »Petrinkom« ustvaril delo, ki bo še dolgo živel!

Nagradowana povest je izšla v založbi »Vodnikove družbe«. Dobro je z Vodnikovo pratičko 1944 vred za 25.50 lir v pišarni Vodnikove družbe, Narodna pišarna, ozir. v knjižarni Tiskovne zadruge, Selenburgova 3 in v Učiteljski knjižarni, Franciscekska 6.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA
Ponedeljek, 14. februarja: Zaprt.

Torek, 15. februarja ob 16: Matura. Red B. Sreda, 16. februarja ob 16: Namisleni bolnik. Premiera: Red Prvi.

Mollere: »Namisleni bolnik«. Mollere, francoski klasični komedijograd, je pokazal v raznih človeških tipih najrazličnejše slahnosti in napake ljudi. V »Namislenem bolniku« je ironiziral masastvo svoje dobe, ki se bo hotilo v medicin, in žrtve raznolikih mazačev, ki se jim je rogal vse življenje. Delo nudi igralcem učinkovite vloge. Igrali bodo: J. Kovič, Gabrijelčičeva, Verdonikova

Nekaj novih podrobnosti o kočevskem „procesu“

Vidno in nevidno „visiko sodišče“ — „Sodniški“ in „branilci“ so bili le klavre lutke v komunističnih rokah

Od očitiva, ki je v oktobru prisostvoval zloglasnemu kočevskemu »procesu«, smo tez zločinski komunistični komediji zvedeli še naslednje znadino podrobnosti.

Kočevje je bilo v času »procesa« pod mučnim včasom premišljeno, prispovedljene umora nacionalnih borcev. V Kočevje se prihajali od vseh strani politično zanesljive povabljenici, da prisostvujejo rdeči tragikomediji. Za ostalo prebivalstvo so bili bloki okoli mesta vse dni, ko se je vrsila predstava v dvorani kina, hrametično zaprti. Nihče n' smel nit u mesto niti iz mesta. Propustnice se niso izdajale nikomur. Policijska ura se je začela že ob sedmih zvečer. Varnostni ukrepi so bili tedaj popolni in niti in moglo motiti načrtne poteka krvavega »procesa«.

Ljudje, ki so v kočevskem kinu nastopali kot »branilci«, so bili prvotno določeni za »sodnike«. Ker so izjavili, da obtožencev ne bodo mogli odsoditi na smrt, so bili razrešeni in na njih mesta so bili imenovani manj skrpučozni možji Kržišnikove kova, ki so bili voljnije orodje v rokah KPS in ki se niso bali vzeti na svojo vest že vnaprej sklenjenega umora. To dejstvo je nov dokaz, da je bil izid morilskih prireditve diktiran. Na tem mestu pribijemo, da je seveda odgovornost vseh igralcev, ki so nastopali v kočevski krvavi komediji, kakor tudi njih režiserjev enaka in nedeljiva, pa naj se sli »tožilce«, »sodnike« ali »branilce«. Kdor koli je imel kakšno koli vlogo pri groznom kočevskem komunističnem zločinu, bo prej ali slej moral dajati odgovor.

Kržišnik, mož zlostavnega slovesa, je izjavil, da bodo v »procesu« sodili po »zboljšanih bivših jugoslovanskih kazenskih zakonodajah«. Kakšna je bila ta »zboljšana zakonodaja«, sta pokazala potek in izid morilskih prireditve. Oni redki pošteni ljudje, katerim je klub strogi komunistični kontroli uspelo vtihotipiti se v dvorano, so takoj opazili, da ne prisostvujejo resnemu pravnemu procesu, marveč krvavi komunistični politični komediji, v kateri so se dali bivši polkleni pravniki uporabiti za naročene morilce. »Proces« je budo usmerjal nevidna politična roka KPS. Resnčno »visiko sodišče« — tako so morali obtoženci ogovarjati Kržišniku in njegove pomagale — ni sedelo na odru kočevske dvorane, marveč za njenim vrati in je skozi tajno špranjo sledilo dogodek v komunističnem gledališču. Politični režiserji so pazili, da so igralci dobro igrali, da niso storili nobene

tožilce. Stante je zaključil svoj govor s trditvijo, da sede na zatožni klopi, manj »naročni izdajalc« in da je znano, kako OF kaznuje tak »zločince«. Ta zaključek je sprejel komunistična državna strastjo, h. jen. Ploskanja v vptja ni bilo ne konca ne kraja. Ko se je po včernem navideznom posvetovanju vrnito v dvorano »visiko sodišče« in razglasilo svoj zločinski sklep, pa se je zgredil čudež: dvorana je sprejela »sodbo« z grobno tišino. Za igralce in režiserje je bil to obupno mučen trenutek. Po »arije« se je v dušah gledalcev očvidno zganil preostal trohe človečnosti v vesti. Bilo je, kakor da so se v hipu zavedli, da so tudi oni zaznamovani od tega trenutka s krvjo slovenskih nacionalnih junakov in mučenkov. Pretresel jih je dostojanstveni nastop žrtve krvave komunistične igre, ki so sprejele svojo usodo v polni zavesti veličine idealov, za katere umirajo.

Junaki iz Grčarje in drugih slovenskih krajev se niso spustili v pravdo pred tem »sodiščem«, ker bi priznavali njegovo zakonost in pristojnost, marveč zgozlj iz političnih in nacionalnih razlogov. Predobro so vedeli da je OF uprizoril z njimi krvavo komedijo le iz političnih namenov in da jih ne more soditi, marveč da jih lahko samo umori, kakor je morilo pred kočevskim »procesom« brez »procesa«, in kakor je morila brez njih tudi po njem. Kočevski mučeniki so dosegli svoj namen. Pred narodom in svetom so razgatili zločinstvo in izdajstvo »svoboditeljev« ter potrdili resnično nacionalnost »izdajalcev«.

Ustvaritelji nemških mest

Pozabljeni umetniki, ki so ustvarili premnoge kulturne spomenike in vtisnili posameznim mestom pečat svoje dñe

Zdi se, da med imeni vseh umetnikov najprej zbledijo imena arhitektov. Ceprav jih hove stvaritve pogosto preživijo dolga stoletja, ostanejo njihova imena večkrat ljudem povsem neznanata. Kdo bi n. pr. vedel imenovati nekaj stvariteljev velikih evropskih mest? Več ali manj so znana imena sodobnih arhitektov, skoraj povseno pa pozabljeni pravi ustvaritelji včasnih mest v srednjem veku. Mesta imajo svojo »življenjsko dobo«, ki je ni mogoče nikdar napovedati naprej, kakor pa ne prihodnjega življenja cesar koli na svetu. Če se pa užremo na preteklost mest, se jasno počakajo razne dobe njihovega življenja; spredvidimo, kdaj je mesto začelo živeti in kje se je začel njegov razvoj, ki je vodil do dandansne stopanje. Razlikovati je treba med začetkom naselja na kraju sedanega mesta in začetkom samega mesta. Nek ter kraji so obstajali že v srednjem veku, kraj, ki so dandansno sestavljeno znano mesto, toda življenje tem mest se je začelo pozneje. Zgodovina mesta je zapisana v njenih poslopijih, ki so jih ustvarjali liči ali manj znani, pa tudi dandanski skoraj povseni neznan arhitekti. Nekaj imen omenjam ob tej prilici.

Berlin v srednjem veku nekaj časa ni bil nič večji od Ljubljane; štej je le 8.000 prebivalcev. Ko je postal sedež vojnega kralja, blesto lesket le umazane milake. Osvežoči dež je bilo spral pličnike in kotačnike, a vslivši veter je mokroto sproti sušil in se poigraval s prvimi ovelnimi lisi. Ki so plesajoči padali s košatih.

Sel sem po lepi široki cesti, sam, v vsakdanje misli vkljet, in nekaj korakov pred menoj sta stopala mlada ženska in mlad moški. Ona je bila oblečena v ponoseno in zamazano obliko, goloroko, z izhognim čevljim in dolgimi raztrganimi nogavicami, ki so bile mnogo prevelike za njene suhe, skoraj prozorne nožice. Splošen nerod na nji so izpopolnjevali kost njeni lasje, ki so se ji razmrščeni uspali na suha ramena. On je bil malo večji od nje, oblečen v prav tako ponoseno sivo obliko, zanemarjen in brez pokrivala kakor ona. In ko sem ju v začetku t kdo gledal, me je z vso gotostjo prešinila misel, da stopata pred menoj majhna, res da neznačna človeka.

Stopala sta tesno drug ob drugem. Njegova desna, velika in okor, ji pocivila okrog njenega pasu in prsti niso mirovali. Pogovarjala sta se sepetaje, kaj, nisem mogel razumeti. Ni pa dvoma, da je bil n'un pogovor lep in mik ven, zakaj od casa do casa sta se tešnje objela in se strnila v vroč poljub. In pri tem se je zdelo, da živita nekje drugje, v tujem svetu, ki nima nič skupnega z lepo široko cesto, z visokimi, molčecimi hišami, z me-

noj, ki sem radovedno stopal za njima, in z drugimi ljudmi, ki so ju gledali z neprekritimi zrnatimi in zgrajenimi.

Tako smo došeli do prvega ovinča. Ura je bila proti eni in iz stranske ulice se je vsebla glasna gruča dijakov. Hitele so konsili. Bili so tako zaverovani v svoje znenje, da niso niti opazili v izjubini izgorevajoče dvojice.

Nepričakovano, kakor da bi treščilo iz jasnega, pa je mladi mož pahnil izvoljenko od sebe, d'vje in brezobjavno. Da je začela. Ostrmeli sem nad tem dejanjem in tudi šolska mladina je v trenutku pozabilna važnost pogovora.

Ona, ko je tako odrinali od sebe, se je opotekla nekaj korakov stran do pličnikev kugevoga roba. A hitro se je urevnovesila in maglo stopila k njemu, ki je molče nadaljeval svojo pot ter se ga oklenila s večjo vnenjem, kakor se je nekaj trenutkov preklepal on.

Takrat je bilo videti, kakor da bi se bilo v njegovi notranosti nekaj sprožilo, nekaj zlobnega, norega, nedoumljivega in vendar preračunanega. Spet jo je pahtil od sebe, to pot se bolj divje in jo hkrati sunil s pestjo, da je krikila od bolečine. In ni se zamrli njen prvi krik, ko je vneša, pot, težka in očutna, spet pača po njenih prshih in po telesu, da se je v zvila pod sil udarcev in da se je prvotni krik, ki je bil glasen in doloden, spremnili v napol živalsko vrčanje. Nato se je umiril in moč nadaljeval svojo pot, neznenaten in sam vase zaprt, in ona je kakor koga bi bolj pomiloval: njo ali njega; vse kakor oba.

Spet se je je molče otrese in začel udihati po nji. Sprva je prenasla le srdce udarce molče, a v naslednjem trenutku se je njen moč izprevrzel v pretrpljivo tvrjenje, ki ni imelo nič več skupnega s človeškim glasom. Toda se on ni zmenil za to in tudi ne za pozornost, ki jo je s svojim početjem vzbudil po cesti. Njegove roke, ki so male prej znale biti tako nezne, so neizprosno padale po nji. Z levico je segel v zmesljavo njenih dolgih las in besno stresal ob bolečine spadenje glavo, z desno pa je grabil in tolkel po obrazu, vratu, prsnici in drugod, kamor je padlo.

Njene roke, ki so skušale prestreli udarce, so alepo krili po zraku in lovile v prazno. Nerazumljivo kričanje se je stopnjevalo in se n' posledi spremnili v slabotno pistanje. Tedaj se je njen roka zarila v njegove lase in nežni prsti so se sklenili v bolestem prijem, ki ni imel namena izpustiti.

Zaradi bolestine in ker je morda podzvestno cutil, da ga ne bo izpustila, je potrojil svoje napore in jo se z desno začel grabiti za lase in n'že za vrat kakor mačko ter jo besno potegnili, da je omahnila in bi bila nezogibno padila, če bi ne visela na njegovih laseh. In on, ki ga je njen trdovratnost očvidno spravljala ob panjet, je začel se praskati in brezni v besno streli s njenimi glavami in lomiti roko ...

Takrat je bilo videti, skozi katero sprožilo, nekaj slišnim glasom zaklicala:

»Na pomol! ...«

V tistem trenutku mu je odtrgala lopata, da je mogel odakociti in se znova začeti vanjo.

Na pločniku pa sta ostala dva sopla las. En šop njegovih in en šop njenih. Nisem videl, kdaj jih je odtrgal. Oba sta bila izpuščena s koreninami.

Prvi napad iz zraka

Prvi napad iz zraka

je bil izvršen leta 1849. na Benetke v vojni med Italijo in Avstrijo

münchenski baročni poslopji. Prvi med nimi je bil Pistorius. Sledil mu je Agostino Barelli (r. 1627 v Bolonji), ki se je udejstvoval kot dvorni arhitekt. Bil je ustvaritelj najznamenitejšega poslopja baročne Münchena cerkev sv. Kajetana. Njegov rojak Enrico Zucalli je prizidal k tej cerkvi zvonik in končal zidavo cerkev sv. Trojice, ki jo je začel zidati sloviti Višconti. Zucalli se je tudi proslavljal s palado Maffei, dalje s palado Berchen, s palado rodilne Fuggerjev in s poslopjem poznejšega policijskega ravnateljstva. Največji mojster münchenskega rokokoja je bil Franzoz Fr. de Cuville. Tudi on je bil dvorni arhitekt.

Na Dunaju so se prostilovali streljivi italijanski umetniki pri stvaritvi renesančnih stavb, in sicer predvsem: Jacopo de Spacca, Francesco Pozzo, Pietro Ferrabosco in Domenico de Laglio. Najstarejši arhitekt dunajskega baroka je Flecher iz Erlacha, vendar je treba med baročnimi umetniki upoštevati tudi Italijane. Italijan Lucherij je izdelal načrt tako imenovanega leopoldovega tr-kta cesarskega grau. Ostale dele tega poslopja je stiho prilagodil Lodovico Ottavio Burnacini. Giovanni Pietro Tencala je ustvaritelj krasne palace Lobkowicjev. Nicolo Pacassi je z Gabrijelom de Gabrieli sezidal Lichtensteinsko palado z njegovim znamenito galerijo. Pacassi je tudi ustvaritelj Schönbrunnškega gradu v njegovi sedanji podobi. Schönbrunnške parcele je ustvaril Nizzozeme Steckhoven. Italijan Anguissola in Marinoni sta bila projektanta prvega generalnega načrta Dunaja, izdelanega okrog leta 1704. V prvi polovici 18. stoletja velja za največjega dunajskega arhitekta Italjan Donat Felice Anio, ustvaritelj selezianske cerkve, načrtnega baročnega poslopja festa.

Kassel je bil do začetka 18. stoletja, ko je bil prezidan po načrtu Delafosseja in pod vodstvom stavbenika Guernierija neznameno mesto. Glavni značaj mesta so v tem ustvaritve rodbine francoskih hugenotov Du Ry. Je zidala neustadnsko cerkev, Kunsthans in druga poslopja. Louis Du Ry, sin Paula, je zidal katoliško cerkev v muzeju Friederici. Načelji, ustvaritelj selezianske cerkve, je predlagal avstrijski topniški nadporočnik Uchtaus, ki je daje časa eksperimentiral z baloni, na katere so bili obeseni zaboji z razstrelivom, naj bi se poskusilo z bombardiranjem s

zraka. Le-ta napad je nedvoumno v zgodovinsko zabeležen prvi napad iz zraka v letu 1849. V takratni vojni za Lombardijo med Italijo in Avstrijo niso mogle dosegči avstrijske cete nobenega uspeha proti dobro utrjenim talijanskim postojankam v bližini Benetke. Tukrat je predlagal avstrijski topniški nadporočnik Uchtaus, ki je daje časa eksperimentiral z baloni, na katere so bili obeseni zaboji z razstrelivom, naj bi se poskusilo z bombardiranjem s

pomočjo takih balonov prisliti italijansko utrbo k predaji. Uradno avstrijsko vojno poročilo z dne 25. julija 1849 vsebuje podrobni opis tega prvega zračnega napada v zgodovini. Po tem poročilu so spustili s krova avstrijskega garnika »Vulkana« dva balona z razstrelivom. Ko sta balona pripravila nad Benetke, so na krov parnika s pomočjo vrvcev, ki je bila napeljana z balonom, odklopili na balončki privzem z zabeležke z razstrelivom. Zaboji so padli v Benetke v središče mesta, kjer so eksplodirali. Eksplozija je napravila znatno škodo. Iz poročila ni razvidno, ali so Benetke potem res kapitulirale ali ne, toda ker je bilo te vojne kralju konec, je prišel tudi ta prvi napad iz zraka kralju v pozabu.

Shramba za živila naj bo zračna in čista

Od ohranjenosti živil je v največji mer odvisno naše zdravje. Zato proč z zaminko v shrambah, v katerih moraš imeti največjo snago in največji red, da se ti živila ne poškoduj! Zlasti velja to za manjše shrambe, kjer se zaradi preobloženosti največ nabira nesnaga.

Shramba mora biti predvsem hladna in zračna. Dobro je, da se pogosto napravi prehod v sicer tako, da se odprejo napravi le ležeča okna ali vrata in okna cez noto ter se postavljajo sklede z mrazo vodo v shrambo. Okna iz žilne tenice in ravno tako ka pokriva so izredno važen del shrambe, ker je čuvajo mrčesa. Treba pa je paziti, da oboje ni zelo likrano, ker rad drobi in je v bazu čisto strupena. Potrebno je nekaj polic ob zidu za shranjevanje jed, daje omara za konzerve in steklenice, nekaj predalov za suho sočivje in specerijsko blago, kakor tudi okrogla lesena palica s prostimi kijkami za obesjanje svežega mesa, sunke in klobus.

Shrambi je treba paziti na izredno smanjje. Nikdar ne smemo pustiti v njej starih steklenic, ki imajo že duh ali neumitne steklenice. Police in tia morajo biti pomite vsak teden v vročo vodo, v kateri je raztopljen sod. Priporočljivo je tudi, da se shramba vsako leto enkrat izzveče v kar je mrazo. Vsak leta enkrat izzveče v kar je mrazo. Zlasti leta 18. stoletja je ustvaril Leopoldo Matteo Retti, njegov rojek. Pečetti je pariski arhitekt Delaguerrière. Retti in Delaguerrière sta tudi učenci, ki so se učili učenja v Stuttgartu, kjer sta začeli graditi gradovi v sredini 18. stoletja, s poslopjem zgodnjega klasicističnega zidana po nizu genialnega Michelija IX. (1723 v Niemšu). Poslopje je zidal Antoine François Peyre.

Ti podatki kažejo, da arhitektonika umetnosti ni poznala ozkij mej ter da so umetniki raznih narodov udejstvovali v tujih mestih. Narodnih stavbnih slogov /ozjih/ pomeni besede ni bilo. Kljub temu pa imajo mesta posameznih narodov svoj poseben narodni značaj, čeprav so si sorodna po stavbnih slogih.

Kako se ženijo Litvanci

O vprašanju, kdaj, v katerem letu je najprej omotiši dekleta, da prvi nas je načrtni govor, da je treba omotiši na svoje mesto. Kadar pride čas, da se steklenice zopet napolnijo, zadostuje, da jih samo malo izplaplne. Staré, kupljene v spletu nesnažne steklenice, v katerih se je nahajala neznačna tvrjenja, se morajo dobro očistiti na naslednji način: Nalj v kakšen kotel vode, v katero nasuji pepela in daj potem to mešanco prekriti v vanjo potopiti steklenico. Pazi le, da boc počasi vlagal vanje steklenice, ker sicer popokajo po vrele vode. Ta tekočina bo odločila vso nesnago. Nato je treba steklenico izmesti v čist vodi. Ako so steklenice umazane od olja in se nameravajo uporabljati za vino, je treba v vsako vstupest pest pepela, nato priliti počast vroče vode ter nekaj č

Kadar zapleše burja...

Vije, vija,
Krajeve brije,
Tist pometa,
morje premeta.
Zupančič.

Letošnja zima je bila razmerno zelo mila. Sedaž v februarju že nosijo tržaška dekleta dolkenke in nizke nogavice. Tudi burja nas je v lepojšnji zimi bolj poredkom posetila. Verjetno je ne bo več mnogo čutiti, če bi ne bilo kašnih nepratkovanih vremenskih izprenemb.

Kako nastane burja

S tem vprašanjem so se vremenslovcvi že davnio pečali. Zadeva je čisto preprosta. Burja se pojavlja ob severozahodu. Povsem jasno in pravno: Nad morjem je, umevno, topeljši zrak na kopnen. Topeljši zrak pa je lažji. Zaradi tega sili kvíšku. Na ta način nastaja v dolčenih predselkih nad morsko gladino prazen prostor. V ta prostor pristekajo hladnejše plasti s kopnega, predvsem s Krasom. To strujanje, prenetavanje zračnih plasti pa ni enakomerne ter istosmerno, temveč sumkovito in zelo različno usmerjeno, tako da ne veš, s katere strani bo pritenila burja. Sunkom pravijo Tržačani »refoli«. Ti sunki naraščajo od ure do ure in dobivajo izredno moč. Tržačan v Krajevem že z podnebnih prilik dobro vesta, kdaj se bo pojavila burja.

Kakno silo lahko razvija burja, kažejo nekateri zanimivi izredni dogodki, ki so zabeleženi v zgodovini kraških in tržaških dogodkov ob burji. V ustremu izročili Tržačanom v Krajevem so ohranjeni spomini na silicito burjo v letih 1829. in 1835. V Trstu pa čuješ lahko iz ust starh, izkušenih mornarjev polem čudovitih dogodivščin. Tako je pognaš nekot burja težko natovorjen voz vojvode Nassauškega s nombo sv. Karla v morje. O vozu ni bilo več sledu. Povsem jasno je, da razvija burja svojo moč, ki kateri neverjetno silovitost na morju in po pristaniščih. Tako je v februarju 1841 zagnala veliko ameriško ladnico, ki je bila v tržaškem pristanišču, proti postaji Campo Marzio, kjer se je razbila. Vzdolj pristanišča vozi tudi tržački tramvaj. Nemaločrat se je zgodilo, da je burja prevrnila tramvajske vozovne. Pri tem je bilo običajno precej ljudi ranjenih.

Burja se poraja v poletnih mesecih zelo po redkom. Pozimi se pojavlja v predselkih in divja lahko neprerogoma 10 do 15 dni. Zanimivo je vedeti, kje je burja najmočnejša. Dogman je, da je najnevarejša in najhujša okoli Adovščine, potem na takto imenovanih »Rebrinach« (cesta na Razdrto), na Gaberku, v Trstu in ob Kvaternju. Če se vozi v Postojne proti Trstu, opazil vzdolž železniške proge med Sv. Petrom na Krasu mimo Košane pa do Ležec močne plotove, ki so bili postavljeni za to, da se prelamlja ob njih sila burje in da ščitijo železnicu pred njo.

Trst v burji

Tisti, ki niso nikdar doživeli najstrednjih oblik prave kraške, kvamerske ali tržaške burje, bodo le težko mogli uživeti v onis tržaškega življenja v času, ko zapleše nad Trstom burja. Namah se tedaj vse tržaško življenje izpremeni. Ulice so bolj prazne. Po ulicah in trgih vidiš le one Tržačane, ki imajo zunaj nujna zasebna ali službena opravila. Vse teče, hiti, beži se pritehvita, ustavlja, bori z burjo in tudi ob kakem vogalu čopi. Vse stona na trnavaj, če je treba tudi le do neve bližnje trnavajski postaje. Starišči ljudi n' nikjer videti. Branjeveci in branjevke, snaili čevljev, kostanjari in školjkarji ostanejo todaj rajsi doma. Tudi tržaške gospodinje zapuščajo svojeognjščice le v skrajnem primeru gospodinjskih potreb. Zatečejo se v pokrito mestno tržnico, saj na ostalih tržaščih pri Rdečem mostu, pri Sv. Jakobu, na trgu Perugina itd. ob burji tržno življenje popolnoma počiva. Najpopularnejše tržaško pokrivalo za moške so v burjastih dneh kučme. Tržačani pravijo, da jih kučma pred burjo najbolje ščiti.

Najnevarejša in najhujša je v Trstu burja na vseh trgih, kjer se morač z njo naravnost boriti; in se z vso močjo upreti, če hočeš le za nekaj korakov naprej do majhnega zavjetja ob bližnjem vogalu. Šibkiš čakajo kar čepe, kdaj bo sunek vsaj malo pomehal, da se pretolcejo na drugo stran. Na hodnikih ob posebno nevarnih točkah, ki so vsem Tržačanom zelo dobro znane, so za stalno izkopane luknje. Vanje postavijo železne droge z vrvimi, ob katere se peše: lahko prijemiško, ko jim preti nevarnost, da bi po potegnila burja s seboj. Z vec strani pribesni burja zlasti na trgu ob počitnem posloju. Tukaj je terjala burja že precej smrtni primerov. Tudi prehod preko Trga Edinstva ob Rotovžu k pristanišču je v dneh najhujših.

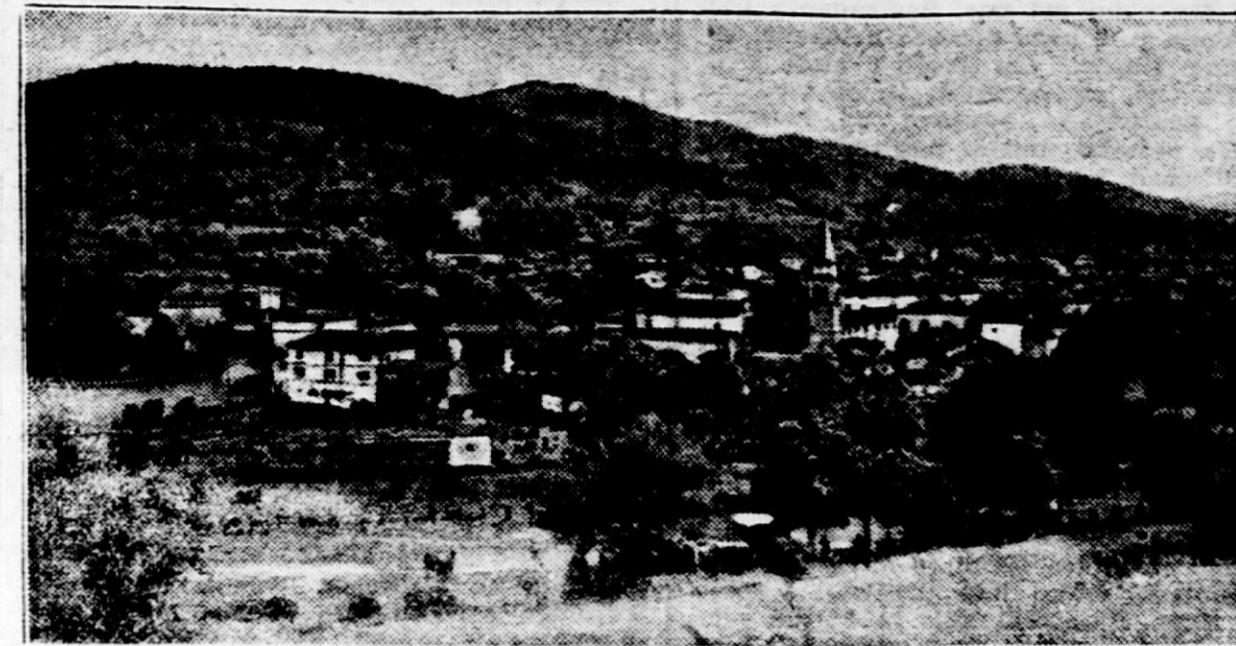
trgu zopet ne prosil predstojnika za dopust. Sicer sem se pa spomnili, da so moje gospodinje pometale opoldne, ali pred večernimi prazniki, ko sem se moral umakniti iz stanovanja. Prisep sem torej srečno na trg dovolj zgodaj, da sem videl, med potjo, kako so se prodajalke zelenjave ustavljale na hišnih oglin in pred hišnimi vrati, kjer so sprejemale v avdicenco kuštrave. In nekakšne župane ter kitajske halje obledene gospodinje. Temu pa nisem v začetku posvetjal posebne pozornosti, dokler nisem proučil tržnega življenja na samem trgu. Sprevidel sem, da sem prišel na trg, bodisi prezgodaj ali prepozno. Vsaj tistih prodajalk, ki so se ustavljale v kothih in na oglin, nisem srečal na trgu. Kaj naj kupim? Posmidil sem se pri branjevilih ter malo poslušal predavanje o povrtniških trgovinah s povrtnino na debelo. Kupil sem nekaj cebule. Nekje na dnu košarje je se ležala črna redkev. Malo sem se založil z zeleno kolerabo. Previdno, z diplomatsko obzornoščjo sem povpraševal po cenah in izbiral med ostanki. Prodajalec me je poučil, da izbiranje ni dovoljeno.

Medtem sem opazil, da so nekatere gospodinje zahajale nekam v ozadje branjevskih kulis. Ker sem se vrgel z vso vncemo na gospodinjstvo, sem se splazil še san in nekakšno skrivenostno podzemlje, kjer so gorele luči pri bele dnevu. Tam so mi hoteli postreči z vsem, česar nisem prej opazil nikjer drugje na trgu. Ko sem pa vpravil po ceni, so me sumljivo pogledali in že sem se znašel na prostem in v trdi stvarnosti. Da, vse resnice so preproste!

Ko sem se vrnil domov iz službe z nakupljenim blagom na trgu, sem bili menda preveč utrujeni, da se nisem mogel spomniti, kaj sem prav za prav hotel skuhati. Medtem se mi je odtrila še ena resnica,

že burje smrtno nevara. Le malokdo tvega tedaj to pot k morju, saj niso celo težja vozila in trnavaji varni pred tem, da jih silovita burja ne zajame in ne pomeče v morje. Pa tudi drugi trgi, kjer na pr. Garibaldijev trg, Dal-

morske gladine, prav tako tudi mani odpadki, ki jih je zlasti v starejšem delu Trsta na kape. Vse to dobro je storila burja s svojo viharjo, razantno silo. Tudi morje se je pretčilo in se koplje v vabljivi sinjini. Na njegovi površini



Sežana s Planino in Taborom

matinski trg, Borzni trg, Trg Svobode itd. niso tedaj prijetni.

Silno moč burje lahko motriš ob pristanišču. Burja biča morsko gladino s takšno silovitostjo, da se razletijo morske kapljice in manjci curki na vse strani. Prilepišo se po bližnjih poslopjih in ulicah. Toda medtem se je agregatno stanje že izpremenilo. Kapljice se pretvorijo v ledene srnca, curki pa v svečke, ki obdajajo vse okolico. In čim delj trača silovitost burje, tem debelejša postaja ledena plasti. Posledice se čutijo tudi v tržaški bolnišnici: zlomljene roke, zlomljene noge itd. Tudi primeri smrtnih nesreč niso redki.

Tudi burja ima svoje dobre strani

Kakor vsaka stvar na svetu, tako ima tudi burja svojo dobro, zdravo stran. Po končani burji se namreč obzorje zjasni. Dozdeva se ti, kdo da bi bila vsa okolica oprvana, umita, zeljana. Nebesna sinjava se preliva tja preko morske površine in ne vidiš ji kraja. Izgnila je umazanja z ulic, trgov, kanalov in tudi z

se spet ziblejo ribiški čolni in ribiške ladje. Barkoveljski, svetokrški ter žaveljski ribiči so po pocitku več dni, ko je divjala burja, spet zapluli na odprto more...

Sežanci spuščajo burjo v Trst

Po mnenju poznavalcev burje je eno najvažnejših njenih ponatališč na vrhovih nad Ajdovščino. Ajdovska burja je med najlužljimi. Odtod se počnejo burjaste sile v dveh smereh: preko Štanjelja in naprej preko kraške planote, notem pa tudi med Planino in Taborom pri Sežani. Tukaj imajo, kjer se radi pobaha Štanjenci, »vrata za burje. Ljudski humor zatrjuje, če se jim kaj zamerijo, s tem, da jim puščajo skojo svoja sežanska »vrata« burjo v Trst, da jim za več dni malec ponagaja. Pa tudi preko Vremščice pridivja burja z neverjetno silo in se zaganja po vsej okolici, vrtinči zrak in sneg, ki ga odnaša, kopiči in spet raznaša.

Hrana in zmogljivost

Razne pomladne bolezni se predvsem počedica posnemanja vitaminov

Mogoče je Sloveka hrani z najbolj pestro in bogato hrano, pa nam navzlic temu klavrnog pogine. Dajte mu le olušen riž, predvino zmljeno moko, predlogo kuhanje zelenjavo itd. Vitaminini, ki brez njih telo ne more živeti, se namreč na ta način v jestivah unčijo, a vse drugo, načini bo se tako okusno pripravljeno, ne more obraniti skrbutov, berberin in kar je se podobnih uničujočih bolezni, ki izvirajo iz posmanjanja vitamnov.

Zelo značilne poskuse v tem pogledu je izvršil v zadnjih časih danški zdravnik dr. Gudjonsson, ki je na podlagi teh poskusov in svojih raziskav postavil tudi zanimivo teorijo, v kateri je zmogljivost vsega plemena, faktor vsakega človeka odvisna v nemelj meri od njegove prehrane Plemena, ki se hrani zdravo, te je z zadostno množico vitamnov, je splohnečno tudi največjih del in je načilni vztrajajo. Tako je reči skrivnost, ki je delala strokovnjakinom že dolgo prejšča Stari Vikingi so bili, kakov znano na vseh velikih potovanjih tudi cele mesec na morju brez svrče hrane, vendar ne bremeni nikjer, da bi tripljali zavoro skrbutov, ki je še danes, ko vemo za njegov vzrok, strah pomorščakov. Vzrok teh neobčutljivosti je načilni darski zdravnik v porečju nekega starega pische, ki pravi, da so Vikingi na svoja potovanja, ki so jih veda do Grönlanda in Severne Amerike jemali z seboj razen kruha in stročnem predvsem čebulo Cebula pa vsebuje posebno dobiti vitamino in jih tudi izredno dolgo hrani. Tako nas znanost s svojim raziskovanjem opozarja na razne inkonstantne prehranjevalne navade naših prednikov.

večji zmogljivosti. Pri otrocih ni bilo opaziti kakšne posebne porasti zmogljivosti, pač pa so se temelj odlikovali po združju. Ugodni uspehi teh poskusov so imeli za posledico, da prejemo sedaj darski vojaki in šolski otroci vsak dan posebno poročjo vitamino.

Dr. Gudjonsson je na podlagi teh poskusov in svojih raziskav postavil tudi zanimivo teorijo, v kateri je zmogljivost vsega plemena, faktor vsakega človeka odvisna v nemelj meri od njegove prehrane Plemena, ki se hrani zdravo, te je z zadostno množico vitamnov, je splohnečno tudi največjih del in je načilni vztrajajo. Tako je reči skrivnost, ki je delala strokovnjakinom že dolgo prejšča Stari Vikingi so bili, kakov znano na vseh velikih potovanjih tudi cele mesec na morju brez svrče hrane, vendar ne bremeni nikjer, da bi tripljali zavoro skrbutov, ki je še danes, ko vemo za njegov vzrok, strah pomorščakov. Vzrok teh neobčutljivosti je načilni darski zdravnik v porečju nekega starega pische, ki pravi, da so Vikingi na svoja potovanja, ki so jih veda do Grönlanda in Severne Amerike jemali z seboj razen kruha in stročnem predvsem čebulo Cebula pa vsebuje posebno dobiti vitamino in jih tudi izredno dolgo hrani. Tako nas znanost s svojim raziskovanjem opozarja na razne inkonstantne prehranjevalne navade naših prednikov.

VZROK ZALOSTI

Gospa kuhačici: »Micerka, kje pa tiči prav vzrok vaše zalošči?«

Kuharica: »Pri 14. kompaniji, milostiv...«

GOREJE

Milostivljiva, katera boleči zet jo je bila zapuščil, je vpravala služkinjo: »Na, Neža, kaj vam je dal gospod?«

Neža: »Poljub, milostivljiva gospa...«

namreč, da cebule ni treba kuhati. Zato sem jo jesti in prigriznil sem košček kruha. Čudovito me je poživilo. Glava so mi je zbistrla in iz nakupljene blage so omaknila nekakšno šaro ali koker se že pravilno temu. Nečak podobnega so mati doma kuhal za prasiče, a bilo je dovoj okusno. Rečučati sem moral zopet kako naj zajamcem s kavino žlico v vrečico z moko in koliko kapljice olja naj kanem. Vse je bilo srečno opravljeno tako, da se nisem pregrpel proti ratunom.

V začetku svoje gospodinjske sole sem posvečeval vse sile kuhinji. Zato nisem niti opazil, da imam raztrgane vse nogavice, kakor tedaj, ko so mi jih kuhinjski gospodinje, vse perilo je bilo umazano, parketna stola v sobah brez leska, kuhinjska tla zlatna, kakor cesta... Ko sem pozneje mimo napredoval po kuhinji, zaviljala je vse zelenjave, ki nismo odčitali, da nismo začetek, da je sramota ostala prikrita. Kaj bi rekli gospodinje! Kako bi jih prevzela zlomljene, češčne, poglejte tako gospodinje moški, ki nam očitajo, da nismo za nobeno rabo!

Na srečo sem dobil redni dopust Tri dni sem pometal, ometal pa je prepozno. Držal parkete, čisti kijke in pliti rjo s štedilnikom; pomival tla, krpil nogavice in pral. Potem sem likal. Cepil sem drva, staval zimnico, umival kredence, stregal saje z lončev in ponev. Predvsem sem se po zgrajal nad gospodinjsko zaostalostjo sploh:

zgrajal sem se, da sem moral sam ponovno iznajti smodnik; zgrajal sem se da mi ni nobena gospodinjska nudila primerljivo z zaledju, kjer je treba delati v kuhinji, v sobi, da se ne nabere dela za mesece din dopusta in da ne propadejo parketi, kijke, kovinsko ogrodje štedilnika.

Ko sem opravil vse to delo, in ko sem

s pranjem unčil vsaj polovico perla, sem zopet sedel k mizi — samo toliko fasa mi je ostalo — ter začel ratunati. Dan im: 24 ur. Zaporeden si v pisarni toliko in toliko ur. Toliko in toliko ur kuhaš, pomival, pereš krpila, cepiš drva, nakupuješ: ostane še 6 ali sedem ur za spanje. Vse te orej urejeno. Spis lažko, a med spanjem n'kar ne razmišljam, kaj bojuti kuhinji. Ce je orej spričo službe in vsega gospodinjskega dela še toliko časa za spanje — sem izvzel novo gospodinjsko teorijo. Zdelo se mi je orej, da sem diplomirano v svoji gospodinjski soli, sem si čestital, da me do tedaj ni n'he obiskal ter da je sramota ostala prikrita. Kaj bi rekli gospodinje!

—Efek...



Kunigunda: »Ali si ti tekom treh let, od kar si poročena, ugotovila na svojem možu kakšne spremembe?«

Neža: »O, da, precej se je izpremenil. Prve dini po poroki je govoril vedno le o srcu, kmalu nato pa samo o želodčnih bolečinah.«

Teža in dolžina človeka

Teža človeka narašča do 50. leta, največja dolžina pa doseže z 20. letom

Novorojenček je navadno težak 3 kg in dolg 50 cm. To velja seveda za povprečno dete, kateri dobesedno se tudi otroci, ki so nad to mero ali pod njo.

Pripravki telesne teže je v prvem letu najznačajnejši. Navadno se telesna teža podvoji v petem mesecu življenja in potroji v dvanajstem mesecu. Po prvem letu tehta normalen otrok med 9 in 10 kg, po drugem letu okrog 11 do 12 kg in od tu naprej naste telesna teža z 1,5 kg do 2 kg na leto ter doseže v 14. letu povprečno 35 do 38 kg; od tega starosti dalje narašča precej hitro do 5 do 6 kg na leto in doseže običajno s 25. do 30. letom do

